

ข้อควรระวังของผู้อำนวยความสะดวกสถานศึกษา กับ ข้อหา “ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ”

รองศาสตราจารย์ พิเศษ ดร.ประทีป ทับอัติตานนท์

หลักนิติรัฐ (Rechtsstaat หรือ Legal State)

- องค์การของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐตลอดจนบุคคลซึ่งได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจรัฐ จะต้องผูกพันตนกับกฎเกณฑ์ทางกฎหมาย
- รัฐจะประกันสิทธิขั้นพื้นฐานให้แก่พลเมืองของรัฐ
 - กฎหมายจะต้องไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองใช้อำนาจตามอำเภอใจ
 - ภายใต้กฎหมายบุคคลทุกคนต้องเสมอภาคกัน และ
 - บุคคลจะต้องสามารถทราบก่อนล่วงหน้าว่ากฎหมายมุ่งประสงค์จะบังคับให้ตนทำอะไรหรือไม่ให้ตนทำอะไร ผลร้ายอันเกิดจากการฝ่าฝืนกฎหมายคืออะไร ทั้งนี้เพื่อที่จะบุคคลได้ปฏิบัติตนให้ถูกต้องสอดคล้องกับกฎหมาย

นิติรัฐมีขึ้นเพื่อจำกัด อำนาจของรัฐหรือผู้ปกครองให้อยู่ในขอบเขตของกฎหมาย

- หลักความพอสมควรแก่เหตุ
- หลักการคุ้มครองสารัตถะแห่งสิทธิและเสรีภาพ
- หลักการมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปของกฎหมายและหลักการห้ามตรากฎหมายใช้บังคับเฉพาะกรณี และเฉพาะบุคคล
- หลักการอ้างบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมาย

สถิติของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2560 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2560

มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นจำเลยในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งสิ้น 2,727 ราย สำหรับเจ้าหน้าที่ในสังกัดหน่วยงานของรัฐที่ถูกฟ้องมากที่สุด 5 อันดับแรกมีดังนี้

- อันดับที่ 1 สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 402 คน คิดเป็นสัดส่วน 14.74% ของจำนวนผู้ถูกฟ้องทั้งหมด
- อันดับที่ 2 สังกัดกระทรวงมหาดไทย จำนวน 368 คน คิดเป็นสัดส่วน 13.49% ของจำนวนผู้ถูกฟ้องทั้งหมด
- อันดับที่ 3 องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 351 คน คิดเป็นสัดส่วน 12.87% ของจำนวนผู้ถูกฟ้องทั้งหมด
- อันดับที่ 4 กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 348 คน คิดเป็นสัดส่วน 12.76 % ของจำนวนผู้ถูกฟ้องทั้งหมด
- อันดับที่ 5 องค์การบริหารส่วนเทศบาล จำนวน 195 คน คิดเป็นสัดส่วน 7.15% ของจำนวนผู้ถูกฟ้องทั้งหมด

- ข้อหาในอันดับที่ 1 เป็นเรื่องการเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติโดยทุจริตหรือโดยมิชอบ (มาตรา 157) จำนวน 757 ข้อหา คิดเป็นสัดส่วน 58.46 %
- ข้อหาในอันดับที่ 2 เป็นเจ้าพนักงานเบียดบังทรัพย์ของราชการ (มาตรา 147) จำนวน 82 ข้อหา คิดเป็นสัดส่วน 6.33 %
- ข้อหาในอันดับที่ 3 เป็นเจ้าพนักงานใช้ตำแหน่งโดยทุจริต (มาตรา 151) จำนวน 69 ข้อหา คิดเป็นสัดส่วน 5.33 %
- ข้อหาในอันดับที่ 4 เป็นเจ้าพนักงานรับรองเอกสารเท็จ (มาตรา 162) จำนวน 68 ข้อหา คิดเป็นสัดส่วน 5.25 %
- ข้อหาในอันดับที่ 5 เป็นกรณีเรียก รับ หรือให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์ หรือการใช้อิทธิพล เพื่อจูงใจหรือข่มขืนใจ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำการใด ๆ จำนวน 35 ข้อหา คิดเป็นสัดส่วน 2.7 %

สถิติการรับเรื่องร้องเรียนเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงของ ป.ป.ท. เดือนมกราคม 2558

- มี 266 เรื่อง

กลุ่มประเภทฐานความผิด เรียงจากมากไปหาน้อย

- ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ
- ทุจริตการจัดซื้อจัดจ้าง
- ใช้อำนาจหรือตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ
- ทุจริตลักษณะความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน
- ทุจริตโครงการของรัฐ

หน่วยงานที่ถูกร้องเรียน เรียงจากมากไปหาน้อย

- กระทรวงมหาดไทย 122 เรื่อง
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 40 เรื่อง
- กระทรวงศึกษาธิการ 32 เรื่อง
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 14 เรื่อง
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 14 เรื่อง

ตัวอย่างการพิจารณาประเภทเรื่องความผิดของ ป.ป.ช.

- ชะลอการดำเนินการสอบสวนทางวินัย เพื่อช่วยเหลือผู้ตกกล่าวหา
- ทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง
- เบิกจ่ายงบประมาณโดยไม่มีโครงการรองรับ แล้วนำเงินไปใช้ในกิจการส่วนตัว
- เบียดบังเงินทุนสนับสนุนการศึกษา เพื่อไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวหรือผู้อื่นโดยทุจริต
- ปลอมลายมือชื่อผู้อื่นเบิกเงินไปโดยมิชอบ
- เรียกรับเงินจากครูผู้ดูแลเด็ก เพื่อต่ออายุสัญญาจ้าง
- ลงชื่อรับรองว่างานก่อสร้าง/พัสดุ ที่จัดหามา นั้น มีคุณสมบัติ/จำนวนครบถ้วนตามสัญญา ทั้งที่มิได้เป็นเช่นนั้น

- อนุมัติต่อสัญญาเช่าพื้นที่ร้านอาหารโดยมิชอบ ไม่เป็นไปตามระเบียบ และเรียกรับผลประโยชน์โดยมิชอบ
- เบียดบังเงินราชการไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว
- ตัดต้นไม้โดยไม่รับอนุญาตตามระเบียบ และนำเงินที่ได้จากไม้นั้นไปเป็นส่วนตัว
- มีส่วนร่วมในการฮั้วประมูล ไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการที่ตนรับผิดชอบหรือไม่
- แก้ไขกระดาษคำตอบในการสอบรับพนักงานของรัฐเพื่อให้ผู้นั้นสอบได้ (แม้ว่าจะไม่ปรากฏการรับ เรียก หรือจะรับทรัพย์สินจากผู้นั้นก็ตาม)
- เข้ามีส่วนได้เสียในสัญญาที่หน่วยงานของตนจ้างบุคคลภายนอก
- เรียกรับเงินบางส่วนจากเงินโบนัสจากผู้ใต้บังคับบัญชา
- อนุญาตให้บริษัทชั้นดิว (ประเทศไทย) จำกัด เข้ามาจำหน่ายน้ำดื่มภายในโรงเรียน โดยไม่ดำเนินการตามระเบียบของราชการ

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. 2560-2564)

- ยุทธศาสตร์ที่ ๑ “สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต”
- ยุทธศาสตร์ที่ ๒ “ยกระดับเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริต”
- ยุทธศาสตร์ที่ ๓ “สกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบาย”
- ยุทธศาสตร์ที่ ๔ “พัฒนาระบบป้องกันการทุจริตเชิงรุก”
- ยุทธศาสตร์ที่ ๕ “ปฏิรูปกลไกและกระบวนการการปราบปรามการทุจริต”
- ยุทธศาสตร์ที่ ๖ “ยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทย”

ความหมายของ “ผู้บริหารสถานศึกษา”

- เป็นข้าราชการที่ต้องปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่เท่าที่ตนมี
- ต้องใช้สติปัญญาของตนและทรัพยากรทุกอย่างที่มีเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร
- ต้องดำรงความเป็นธรรมในการบริหารงานการศึกษา
- ต้องมีมาตรฐานในการดำรงตน โดยอาศัยจารีตประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น และระเบียบ กฎหมาย
- ต้องโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับการตรวจสอบอย่างเป็นธรรมจากสมาชิกในสังคม

มาตรฐานกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา

- **บังคับบัญชา** พนักงานครูและบุคลากรในสถานศึกษา มีอำนาจหน้าที่บริหารกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา
- **วางแผน** พัฒนาการศึกษา **ประเมินและจัดทำรายงาน** เกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษา
- **จัดทำและพัฒนาหลักสูตร** สถานศึกษา การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การนิเทศ และการวัดผลประเมินผล
- **ส่งเสริมและจัดการศึกษา** ให้กับผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย
- **จัดทำระบบประกันคุณภาพ**ทางการศึกษา
- **บริหารงบประมาณ** การเงินและทรัพย์สิน

- วางแผนการบริหารงานบุคคล การสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน วินัยและการรักษาวินัย การดำเนินการทางวินัย การออกจากราชการ การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
- จัดทำมาตรฐานและภาระงานของพนักงาน ครู และบุคลากรในการศึกษา ประเมินผลในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษา
- ส่งเสริมสนับสนุนพนักงานครูและบุคลากรในสถานศึกษา ให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- ประสานความร่วมมือกับชุมชนและท้องถิ่น ในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษ และให้บริการด้านวิชาการแก่ชุมชน

- จัดระบบควบคุมภายในสถานศึกษา
- จัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- เป็นผู้แทนของสถานศึกษาในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในราชการของสถานศึกษาตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษาได้รับ ตามที่ได้รับมอบอำนาจ
- ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย

ความหมาย “ข้อหา”

- **ผู้ต้องหา** หมายถึง บุคคล**ผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิด** แต่ยังไม่ถูกฟ้องต่อศาล(ป.อ.มาตรา 2)
- **ผู้ถูกกล่าวหา** หมายความว่า **ผู้ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช.มีมติให้ดำเนินการไต่สวนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้** ไม่ว่าจะในฐานะเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดดังกล่าว (พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2561 มาตรา 4)
- **ผู้ถูกกล่าวหา** หมายความว่า **ผู้ซึ่งถูกกล่าวหาหรือมีพฤติการณ์ปรากฏแก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐว่าได้กระทำการทุจริตในภาครัฐอันเป็นมูลที่จะนำไปสู่การไต่สวนข้อเท็จจริงตามพระราชบัญญัตินี้** และให้หมายความรวมถึงตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการกระทำดังกล่าวด้วย(พ.ร.บ. มาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2551 มาตรา 3)

- “ผู้ถูกกล่าวหา” หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต และผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 มาตรา 3)

การกระทำผิด

ใช้กับความผิดทางวินัยและทางอาญา

- หลัก “ ไม่มีกฎหมาย ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ ”
- การกระทำผิดที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งสารบัญญัติที่ถือเป็นความผิด
- การกระทำความผิดต้องเกิดจาก “ เจตนา ” จึงจะรับผิดทางอาญา
- การกระทำความผิดที่เกิดจาก “ ประมาท ” ไม่ต้องรับผิดทางอาญา เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติไว้เฉพาะ
- การกระทำความผิดต้องครบองค์ประกอบความผิด

องค์ประกอบความผิดฐาน “ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ”

- ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 บัญญัติว่า “ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

แยกองค์ประกอบความผิดที่หนึ่ง

- ผู้ใด
- เป็นเจ้าพนักงาน

เจ้าพนักงาน หมายความว่า บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงาน หรือได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ **ไม่**ว่าเป็นประจำหรือครั้งคราว และ**ไม่**ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่

ในสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ใดเป็นเจ้าของงาน

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับการบรรจุ และแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ให้รับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณแผ่นดิน งบประมาณบุคคลากร ที่จ่ายในลักษณะเงินเดือนในกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงวัฒนธรรม หรือกระทรวงอื่นที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

บุคลากรทางการศึกษา หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา รวมทั้งผู้สนับสนุนการศึกษาซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการ หรือปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ การบริหารการศึกษา และปฏิบัติงานอื่นในหน่วยงานการศึกษา

- หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง
ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการสถานศึกษา บังคับบัญชาพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา บริหารกิจการของสถานศึกษา การวางแผนการปฏิบัติการควบคุม กำกับ ดูแลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป ความสัมพันธ์กับชุมชนและงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

- หน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ป้องกันมิให้กระทำผิดวินัย ดำเนินการทางวินัยแก่ผู้กระทำผิด ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยไม่สุจริต ถือว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัย (มาตรา 95 วรรคหนึ่ง)

การลงโทษทางวินัย ผู้สั่งลงโทษต้องลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดและมีให้เป็นไปโดยพยาบาล โดยอคติหรือโดยโทสจริต หรือลงโทษผู้ที่ไม่มีความผิด(มาตรา 97)

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 18161/2557 การกระทำอันจะเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา 157 ผู้กระทำต้องเป็นเจ้าของพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งหมายถึงผู้ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐที่เป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดิน หรือ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐอื่นที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นเจ้าของพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา หรือผู้ที่มีกฎหมายบัญญัติว่าหากได้รับแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจหน้าที่ ให้ถือว่าเป็นเจ้าของพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา

พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 มาตรา 120

- ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่หรือเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุ ตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้าง หรือการบริหารพัสดุตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- ผู้ใดเป็นผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ผู้นั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดตามวรรคหนึ่ง

พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 มาตรา 10

- ผู้อนุญาตต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาที่ระบุไว้ในคู่มือสำหรับประชาชนตามมาตรา 7 และแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่พิจารณาแล้วเสร็จ (วรรคหนึ่ง)
- เมื่อครบกำหนดเวลาตามที่ระบุไว้ในคู่มือสำหรับประชาชนตามมาตรา 7 แล้ว หากผู้อนุญาตยังพิจารณาไม่แล้วเสร็จ ให้แจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ยื่นคำขอทราบถึงเหตุแห่งความล่าช้าทุกเจ็ดวันจนกว่าจะพิจารณาแล้วเสร็จ พร้อมทั้งส่งสำเนาการแจ้งดังกล่าวให้คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการทราบทุกครั้ง (วรรคสอง)
- ในกรณีไม่แจ้งตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้ถือว่าผู้อนุญาตกระทำการหรือละเว้นกระทำการ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น เว้นแต่จะเป็นเพราะมีเหตุสุดวิสัย (วรรคสี่)

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.2542 มาตรา 10

- เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐผู้ใดซึ่งมีอำนาจหรือหน้าที่ในการอนุมัติการพิจารณาหรือการดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสนอราคาครั้งใด รัฐหรือมีพฤติการณ์ปรากฏแจ้งชัดว่าควรรู้ว่าการเสนอราคาในครั้งนั้นมีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ละเว้นไม่ดำเนินการเพื่อให้มีการยกเลิกการดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอราคาในครั้งนั้น มีความผิดฐานกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.2542 มาตรา 12

- เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐผู้ใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้หรือกระทำการใด ๆ โดยมุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม เพื่อเอื้ออำนวยแก่ผู้เข้าทำการเสนอราคารายใดให้เป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐ มีความผิดฐานกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปีหรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท

- ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

เป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการตามอำนาจหน้าที่ของตนโดยมิชอบ

เป็นการละเว้นปฏิบัติหน้าที่ราชการของตนโดยมิชอบ

ข้อสังเกตเรื่อง “หน้าที่”

- "หน้าที่"

ต้องเป็นเรื่องที่เจ้าพนักงานนั้นมีหน้าที่ต้องทำ ถ้าเป็นเรื่องนอกหน้าที่หรือพ้นหน้าที่ไปแล้วก็ไม่ผิดมาตรา 157 รวมทั้งถ้าไม่มีหน้าที่เลยก็ไม่ผิดมาตรา 157 เช่น

- 1) **ขณะเกิดเหตุอยู่นอกหน้าที่แล้ว ไม่ผิดมาตรา 157**

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 294/2525 ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 นั้นจะต้องเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ดังนั้น เมื่อโจทก์ไปยื่นคำคัดค้านเกี่ยวกับที่ดินและจำเลยก็ได้รับคำคัดค้านของโจทก์ไว้ดำเนินการต่อไป ถือได้ว่าจำเลยปฏิบัติตามหน้าที่โดยชอบแล้ว แม้จำเลยจะกล่าวต่อโจทก์ว่า "มึงมาค้านแล้ว ทำไมมึงมาค้านอีก ฯลฯ" ต่ไปอย่าเข้ามาทำนาที่กูรังวัดไว้ รู้จักว่ากูเป็นที่ดินใหญ่ใหม่ ขึ้นคือทำไปต้องเป็นข้าวของคนอื่น ฯลฯ" ก็ไม่ทำให้โจทก์เสียหายเกี่ยวกับคำคัดค้านของโจทก์ เพราะการกล่าวถ้อยคำดังกล่าวหาใช่เป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ไม่

2) ถูกสั่งมิให้ปฏิบัติหน้าที่ไปก่อนแล้ว ไม่ผิดมาตรา 157

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2255/2520 จำเลยรับราชการเป็นตำรวจ แต่ในขณะที่แสดงตัวเป็นเจ้าพนักงานทำการจับกุมผู้เสียหายแล้วไม่นำส่งสถานีตำรวจ กลับพาไปข่มขืนกระทำชำเราและปล่อยตัวไปนั้น จำเลยถูกสั่งพักราชการแล้ว แม้จะยังมีคำสั่งปลดหรือให้จำเลยออกจากราชการ จำเลยก็ถูกสั่งมิให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการตามตำแหน่งหน้าที่ การกระทำของจำเลยจึงมิใช่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการในฐานะเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157

- กรณีไม่เกี่ยวกับหน้าที่ของตน ไม่ผิดมาตรา 157

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2120/2523 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การที่จะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 148 นั้น จะต้องเป็นเจ้าพนักงานที่ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ ส่วนมาตรา 157 นั้น จะต้องเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติเฉพาะแต่ตามหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้นั้นโดยตรงตามที่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่นั้น ๆ เท่านั้น ถ้าไม่เกี่ยวกับหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้นั้นโดยตรงแล้วย่อมไม่เป็นความผิดตามมาตรา 157 และคดีนี้ข้อเท็จจริงคงฟังได้เป็นยุติตามที่ศาลอุทธรณ์ฟังมาแล้วจากพยานหลักฐานในสำนวนว่าจำเลยไม่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับคดีที่ ส. ถูกกล่าวหาแต่อย่างใด การที่จำเลยเรียกและรับเงินจาก บ. เป็นเรื่องปฏิบัตินอกหน้าที่ แสดงว่าจำเลยไม่มีอำนาจหรือหน้าที่ใด ๆ เกี่ยวกับคดีที่ ส. เป็นผู้ต้องหาเลย การที่จำเลยเรียกและรับเงินไปจาก บ. จึงเป็นเรื่องปฏิบัตินอกหน้าที่

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 262/2543 ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 ต้องเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ จำเลยมีตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่รายงานและให้ความเห็นในการขอลาออกจากผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในท้องที่ ไม่มีหน้าที่ในการทำหน้าที่ขอลาออกของ ช. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครองในท้องที่ของจำเลยและใช้เอกสารปลอม จึงไม่ใช้การปฏิบัติหน้าที่ ไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157

➤ เกิดขึ้นจากเจตนา

- ประสงค์ต่อผล
- เล็งเห็นผล

- เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ถือเป็นเจตนาพิเศษ

- **ผู้อื่นที่ไม่ใช่เจ้าพนักงานและไม่มีหน้าที่ยอมขาดคุณสมบัติอันเป็นองค์ประกอบ เฉพาะตัวส่วนบุคคล จึงกระทำความผิดในมาตรานี้ไม่ได้ หากจะร่วมมือกับเจ้าพนักงานหรือใช้ให้เจ้าพนักงานกระทำ ก็เป็นไปเพียงผู้สนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำความผิดเท่านั้น (ป.อ. มาตรา 86)**

(ผู้ใดกระทำความผิดประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะมีได้รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นก็ตาม ผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น)
(ป.อ. มาตรา 86)

ตัวอย่างความผิดฐานการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น

- การยึดรถกระบะของกลางตลอดจนการคืนล้นเกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิ.อ. มาตรา 85 วรรคสาม (เดิม), 131 ส่วนเรื่องการเก็บรักษา ดูแล หรือพิจารณาสิ่งคืนของกลาง แม้ตามข้อบังคับหรือระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะมีได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเจ้าของสำนวนโดยลำพังก็ตาม ก็หาทำให้อำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายหมดสิ้นไป จำเลยในฐานะพนักงานสอบสวนเจ้าของสำนวนเรียกรับเงินค่าตรวจสภาพรถกระบะของกลางโดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย ย่อมเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด อันเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา 157 (คำพิพากษาฎีกาที่ 6877/2559)

- จำเลยเป็นเจ้าของพนักงานตำรวจมีอำนาจหน้าที่ในการจับกุมผู้กระทำความผิดและมีอำนาจสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชานำตัวผู้ถูกจับกุมส่งต่อพนักงานสอบสวน หรือส่งปล่อยตัวผู้ถูกจับหากเห็นว่าเป็นการจับผิดตัวหรือผู้ถูกจับกุมไม่ได้กระทำความผิดหรือการกระทำยังไม่เป็นความผิด จำเลยทราบดีว่าคนต่างด้าวที่ถูกจับกุมเป็นผู้กระทำความผิด จำเลยไม่มีอำนาจสั่งปล่อยได้ แต่กลับสั่งการในฐานะผู้บังคับบัญชาให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปล่อยตัวผู้กระทำความผิดและรถของกลางโดยไม่ชอบ การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดตาม ป.อ. มาตรา 157 (คำพิพากษาฎีกาที่13312/2557)

- จำเลยเป็นเจ้าของพนักงาน ได้ลงลายมือชื่อออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 ก.) ให้แก่ ด. ซึ่งเป็นกรกระทำที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของจำเลย โดยไม่ได้ตรวจสอบความถูกต้องว่า ด. ยื่นขอออก น.ส.3 ก ถูกต้องตรงต่อความเป็นจริงหรือไม่ และทำให้ ด. ได้ไปซึ่ง น.ส.3 ก ดังกล่าวโดยไม่มีสิทธิได้รับ ถือได้ว่าเป็นการกระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบ ด้วยกฎหมายสำหรับผู้อื่น จำเลยจึงมีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตตาม ป.อ. มาตรา 157 (คำพิพากษาฎีกาที่ 12909/2557)
- การที่จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานได้รับมอบหมายให้รังวัดชั้นสูงตรวจสอบที่ดินในการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่ดินพิพาทให้คำรับรองว่าที่ดินพิพาทซึ่งเป็นที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ เป็นที่สาธารณประโยชน์ และเป็นที่ยกเว้นห้ามของทางราชการ เพื่อให้ ส. ได้รับหนังสือรับรองการทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐ ทำให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ จำเลยที่ 1 จึงมีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ (คำพิพากษาฎีกาที่ 8010/2556)

- ขณะเกิดเหตุจำเลยที่ 1 ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลผู้เสียหาย มีฐานะเป็นเจ้าของพนักงานตาม ป.วิ.อ. ตาม พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลฯ มีคำสั่งอนุมัติให้จ่ายเงินตามฎีกาเบิกเงินในโครงการ โดยไม่มีการวางท่อระบายน้ำตามสัญญาและไม่มีการแก้ไขสัญญาให้ถูกต้อง ถือเป็น การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย ตาม ป.อ. มาตรา 157 **แต่เมื่อจำเลยที่ 1 ไม่มีหน้าที่ทำเอกสารหรือกรอกข้อความในเอกสาร จึงไม่มีความผิด** ตาม ป.อ. มาตรา 162 (1)
- จำเลยที่ 2 ถึงที่ 8 ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการควบคุมงานและกรรมการตรวจการจ้าง มีหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจและควบคุมงานให้ เป็นไปตามแบบรูปรายการละเอียดและข้อกำหนดในสัญญาจ้างแต่ละโครงการ **เมื่องานในแต่ละโครงการทำไม่เสร็จครบถ้วนตามสัญญา จำเลยที่ 2 ถึงที่ 8 กลับลงลายมือชื่อในใบควบคุมงานและเอกสารการตรวจการจ้างเป็นเท็จว่ามีการทำงานถูกต้องครบถ้วนตามสัญญา** การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา 157 และมาตรา 162 (1) (คำพิพากษาฎีกาที่ 5575-5582/2554)

- จำเลยที่ 1 เป็นประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ จำเลยที่ 2 และที่ 3 เป็นกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ จำเลยที่ 4 เป็นปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่และเป็นเจ้าหน้าที่พัสดุ โดยจำเลยทั้งสี่เป็นเจ้าพนักงานตาม ป.อ.

จำเลยที่ 4 ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่พัสดุมีหน้าที่ในการปิดประกาศเผยแพร่การสอบราคาโครงการรับเหมาก่อสร้างไว้โดยเปิดเผย ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลและที่ว่าการอำเภอและขายเอกสารสอบราคาให้แก่ผู้ที่สนใจซื้อ แต่จำเลยที่ 4 มิได้ติดประกาศสอบราคาโครงการดังกล่าวและไม่มีการขายเอกสารสอบราคาให้แก่โจทก์

จำเลยที่ 2 และที่ 3 ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการเปิดซองและพิจารณาของสอบราคา ส่วนจำเลยที่ 1 เป็นผู้อนุมัติการจ้าง ซึ่งต่างปฏิบัติหน้าที่อยู่ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่ด้วยกัน จึงย่อมรู้เห็นการกระทำของจำเลยที่ 4 แต่กลับมีการเปิดซองสอบราคาและตกลงจ้างเหมาดังกล่าวอันมีลักษณะเป็นการสมคบกันปกปิดการสอบราคากีดกันไม่ให้โจทก์เข้าสอบราคา อันเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบเพื่อให้โจทก์และราชการเสียหาย

เมื่อปรากฏว่า จำเลยที่ 1 ถึงที่ 3 ไม่ได้เป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ในการปิดประกาศสอบราคาและขายเอกสารสอบราคาโดยตรง แต่เมื่อจำเลยที่ 1 ถึงที่ 3 ได้ร่วมกระทำกับจำเลยที่ 4 ด้วย จำเลยที่ 1 ถึงที่ 3 จึงมีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนจำเลยที่ 4 ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตาม ป.อ. มาตรา 157 ประกอบมาตรา 86 (คำพิพากษาที่ 3287/2554)

- จำเลยที่ 1 รัชการดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วนโยธา องค์การบริหารส่วนตำบลหัวลำ ช่วยราชการองค์การบริหารส่วนตำบลซับจำปา ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ควบคุมงาน จำเลยที่ 2 เป็นกำนันตำบลซับจำปา และเป็นกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลซับจำปา ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการตรวจการจ้าง **จำเลยทั้งสองจึงมีหน้าที่ตรวจผลการปฏิบัติและตรวจรับงานตามสัญญาจ้าง** โดยจำเลยทั้งสองทราบแต่แรกแล้วว่างานจ้างเหมาก่อสร้างถนนตามสัญญาต้องมีความยาว 1,350 เมตร การที่จำเลยที่ 1 ไม่ออกไปตรวจสอบการก่อสร้าง ทำให้เกิดความเสียหายเพราะหากจำเลยที่ 1 ไปตรวจย่อมทราบได้ว่าถนนที่ก่อสร้างเสร็จมีความยาวเพียงประมาณ 1,024 เมตร

- การที่จำเลยทั้งสองปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทำหลักฐานเท็จด้วยเจตนาพิเศษที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นจำปาและเป็นการกระทำโดยสุจริต ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นจำปาต้องจ่ายเงินค่าจ้างเกินไป และมีผู้ได้ประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเป็นค่าก่อสร้างที่เกินไปจากความจริง แม้ภายหลังจำเลยที่ 2 จะนำเงินค่ารับจ้างส่วนที่รับเกินไปมาคืน ก็เนื่องมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นจำปาแจ้งเรียกเงินคืน จำเลยทั้งสองจึงมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา 157
- จำเลยที่ 2 มิได้เป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ไม่อาจเป็นตุลาการในการกระทำความผิดร่วมกับจำเลยที่ 1 แต่การที่จำเลยที่ 2 จัดทำบันทึกประจำวันและผลการปฏิบัติงานฉบับใหม่มาให้จำเลยที่ 1 ลงชื่อย่อมลงโทษจำเลยที่ 2 ฐานเป็นผู้สนับสนุนจำเลยที่ 1 ในการกระทำผิดได้(คำพิพากษาฎีกาที่ 9386/2552)

กรณีตัวอย่าง ไม่มีความผิดด้วยเหตุไม่มีหน้าที่ราชการ

- จำเลยได้รับมอบหมายให้ดูแลเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาให้แก่ นักเรียน โดยไม่มีหน้าที่โดยตรงที่ต้องเก็บรักษาสมุดบัญชีเงินฝากของนักเรียนไว้และไปถอนเงิน จากธนาคารแทนนักเรียน

การที่จำเลยบอกให้นักเรียนบางคนมอบสมุดบัญชีเงินฝากไว้ที่จำเลยและมอบอำนาจให้จำเลยไป ถอนเงินจากธนาคารแทนแล้วให้นักเรียนไปขอเบิกจากจำเลยอีกทอดหนึ่ง จึงเป็นเรื่องที่จำเลย กระทำไปนอกเหนือหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนี้ เงินที่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา โอนเข้าบัญชีเงินฝากของนักเรียน ยังถือว่าเป็นทรัพย์สินส่วนตัวของนักเรียน มิใช่เป็นทรัพย์สินของ หน่วยงานราชการซึ่งจำเลยมีหน้าที่ดูแลรักษาอีกด้วย เมื่อจำเลยไม่มีหน้าที่ต้องดูแลรับผิดชอบเงินใน บัญชีเงินฝากอันเป็นทรัพย์สินส่วนตัวของนักเรียน แม้จำเลยจะได้นำเงินดังกล่าวไปใช้หมุนเวียนเพื่อ ประโยชน์ส่วนตนก่อนที่จะถูกร้องเรียนและคืนให้นักเรียนในภายหลังหรือไม่ก็ตาม จำเลยก็ไม่มี ความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือปฏิบัติหรือละเว้น การปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตตาม ป.อ. มาตรา 157 (คำพิพากษาศฎีกาที่ 16407/2555)

- จำเลยรับราชการเป็นแพทย์ประจำโรงพยาบาลเลิดสิน มีหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากทางราชการคือตรวจและรักษาคนไข้ การที่จำเลยไป**เบิกความเกี่ยวกับการตรวจร่างกาย** **โจทก์ที่โรงพยาบาลศิริราช**ขณะจำเลยเป็นนักศึกษาแพทย์ **จึงมิใช่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากทางราชการ** การกระทำของจำเลยไม่มีมูลความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7377/2552)

- ความผิดตาม ป.อ. มาตรา 157 จะต้องเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่ซึ่งอยู่ในหน้าที่ของเจ้าพนักงานนั่นเองโดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหาย แก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือโดยทุจริต ถ้าไม่เกี่ยวกับหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้นั้นโดยตรงแล้วย่อมไม่เป็นความผิดตามมาตรานี้

เมื่อขณะที่จำเลยทั้งสองมาเอารถแท็กซี่จากโจทก์ไป จำเลยที่ 2 แต่งเครื่องแบบตำรวจเท่านั้น ทั้งตามฎีกาโจทก์ก็ยังยอมรับด้วยว่าจำเลยที่ 2 กระทำไปโดยไม่มีกฎหมายรองรับ ไม่มีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องทำแสดงว่าการไปเอารถยนต์แท็กซี่จากโจทก์นั้น มิใช่การกระทำที่เกี่ยวกับหน้าที่ของจำเลยที่ 2 พ้องโจทก์เกี่ยวกับจำเลยที่ 2 จึงไม่มีมูลเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1005/2549)

- แม้ว่าจำเลยจะเป็นเจ้าพนักงานที่ดิน มีหน้าที่ในการดำเนินการเรื่องการจัดทะเบียนสิทธิ และนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดิน

แต่การที่จำเลยแนะนำผู้เสียหายว่าต้องดำเนินการร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกก่อนและรับ
ติดต่อทนายความเพื่อดำเนินการร้องขอจัดการมรดกนั้นหาใช่เป็นการใช้อำนาจในตำแหน่ง
โดยมิชอบ หรือเป็นการปฏิบัติภารกิจหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตาม ป.อ. มาตรา
148 และมาตรา 157 ไม่(คำพิพากษาฎีกาที่ 2389/2547)

ตัวอย่าง กรณี”เจตนาพิเศษ”

- ความผิดข้อหาเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตาม ป.อ. มาตรา 157 นั้น มีองค์ประกอบเรื่องเจตนาพิเศษในการกระทำว่าเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดด้วย

เมื่อโจทก์บรรยายฟ้องเพียงว่า จำเลยเจตนาจงใจไม่เสนอคำขอรับการประเมินวิทยฐานะของโจทก์ ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย โดยไม่ได้บรรยายฟ้องถึงเจตนาพิเศษดังกล่าวคำฟ้องโจทก์จึงขาดองค์ประกอบความผิด ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5) (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4603/2557)

องค์ประกอบความผิดที่สอง

- ผู้ใด
- เป็นเจ้าพนักงาน
- ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่
- โดยเจตนา

แบบประสงค์ต่อผล

แบบเล็งเห็นผล

- โดยทุจริต หมายถึง เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

ตัวอย่างกรณี “โดยทุจริต”

- จำเลยรับราชการเป็นตำรวจซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยได้รับแต่งตั้งตามกฎหมาย ย่อมเป็นเจ้าของพนักงาน

แม้จำเลยจะรับราชการประจำกองกำกับการตำรวจม้า มีหน้าที่ในการถวายอารักขาแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรอบเขตพระราชฐานก็เป็นเพียงหน้าที่เฉพาะตามคำสั่งแต่งตั้งของทางราชการ แต่โดยทั่วไปจำเลยยังมีอำนาจสืบสวนคดีอาญาได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 17 การที่จำเลยจับกุมโจทก์ร่วมหาว่ามีพลอยหนีภาษีและยึดพลอยของกลางไว้จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเจ้าพนักงานตามกฎหมาย เมื่อจำเลยจับกุมโจทก์ร่วมและยึดพลอยของกลางไว้ แล้วกลับปล่อยโจทก์ร่วมไปไม่นำส่งพนักงานสอบสวนเพื่อสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมาย ย่อมเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตอันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3677/2525)

- ลำเลขที่ 2 ที่ 3 เป็นข้าราชการครูได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการสอบสัมภาษณ์ในการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุบุคคลเข้ารับราชการครูตามคำสั่งของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ย่อมถือว่าเป็นเจ้าพนักงานในการสอบครั้งนี้

แม้จะเป็นเพียงกรรมการสอบสัมภาษณ์ก็ตาม **หน้าที่ในการสอบย่อมคลุมถึงการสอบตั้งแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งจนถึงการสอบเสร็จสิ้น** หากใช้เป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่เฉพาะในช่วงการสอบสัมภาษณ์ เท่านั้นไม่

เมื่อลำเลขที่ 2 ที่ 3 มีเจตนาทุจริตร่วมกันนำเข้าสอบซึ่งเป็นความลับของทางราชการไปเปิดเผยให้ บ. กับพวกรู้ก่อนเข้าสอบ จึงเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตและฐานเป็นเจ้าพนักงานกระทำโดยมิชอบด้วยหน้าที่ให้ผู้อื่นล่วงรู้ความลับในราชการ และลำเลขที่ 4 ที่ 5 ซึ่งเป็นข้าราชการครูซึ่งเป็นผู้ร่วมกระทำผิดแต่มิได้เป็นกรรมการสอบมีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนลำเลขที่ 2 ที่ 3 (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3194/2536)

- การที่จำเลยนำสมุดบันทึกการประชุมในวันที่ 15 และ 19 สิงหาคม 2538 ไปให้ จ. และ ส. ลงลายมือชื่อในบันทึกการประชุม ทั้งที่ไม่ได้มีการประชุม และบันทึกรายงานการประชุมดังกล่าวระบุว่า ร. เป็นผู้จดยกรายงานการประชุมการกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐาน **ปลอมเอกสาร** โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ ร. ผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุมแต่มีชื่อเข้าร่วมประชุมและประชาชนทั่วไปในตำบลท่าเรือ ทั้งเอกสารที่ทำปลอมขึ้นนั้นเป็นบันทึกรายงานการประชุมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเรือ เป็นการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในราชการส่วนท้องถิ่น จึงเป็นการ **ปลอมเอกสารราชการ**ตาม ป.อ. มาตรา 265
- เมื่อจำเลยซึ่งเป็นประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเรือ มีหน้าที่ขออนุมัติตามข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2538 จากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเรือเพื่อนำเสนอนายอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช พิจารณาอนุมัติ จำเลยจึงมีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ดูแลรักษาเอกสาร กระทำการปลอมเอกสารโดยอาศัยโอกาสที่ตนมีหน้าที่นั้นตาม ป.อ. มาตรา 161

- **และการที่จำเลยลงลายมือชื่อรับรองสำเนารายงานการประชุมทั้งสองครั้งดังกล่าวในสำเนาข้อบังคับเรื่องงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ.2538 ว่ามีการประชุมจริง จำเลยจึงมีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่รับเอกสารรับรองเป็นหลักฐานว่าการอย่างใดได้กระทำต่อหน้าตนอันเป็นความเท็จตาม ป.อ. มาตรา 162 (1)**
- **และจำเลยเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเรือ และประชาชนในตำบลท่าเรือ โดยการนำงบประมาณมาจัดประมุขให้ผู้รับเหมาทำงานตามที่ตนเองต้องการ อันเป็นการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตตาม ป.อ. มาตรา 157 (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4532/2548)**

- ลำเลขที่ 1 ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการตรวจนับคะแนนประจำหน่วยเลือกตั้งโดยผู้มีอำนาจตามกฎหมาย **ลำเลขที่ 1 จึงมีฐานะเป็นเจ้าพนักงาน**

ลำเลขที่ 1 ได้หยิบบัตรเลือกตั้งใส่ในเสื้อที่สวมใส่แล้วเดินออกไปยังจุดนัดพบกับ ต. เพื่อให้ ต. ต่อจากนั้นได้กลับมาอยู่ที่หน่วยเลือกตั้ง จนเวลาประมาณ 13 นาฬิกา ลำเลขที่ 1 ขออนุญาตออกไปทำธุระข้างนอกและไปหา ต. กับพวกรวม 3 คน แล้วนำบัตรเลือกตั้งกลับมายังหน่วยเลือกตั้ง จากนั้นลำเลขที่ 1 ได้ล้วงเอาบัตรเลือกตั้งจากในเสื้อออกมาใส่กล่องบัตรดี บัตรเลือกตั้งทุกแผ่นมีการกากบาทเครื่องหมายไว้แล้ว

การกระทำของลำเลขที่ 1 ย่อมเป็นที่เห็นได้ว่าลำเลขที่ 1 ได้กระทำไปโดยมีเจตนาที่จะมิให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้ยังเป็นการทำให้บัตรเลือกตั้งเสียหายไม่อาจนำไปใช้การได้อีก อันถือได้ว่าเป็นการทำให้ผู้มีหน้าที่จัดการเลือกตั้งครั้งนั้นได้รับความเสียหาย การกระทำของลำเลขที่ 1 จึงเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา 157 (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 759/2547)

- จำเลยเป็นข้าราชการครู มีหน้าที่ปฏิบัติราชการของวิทยาลัยเทคนิค ร. ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาให้มีหน้าที่ควบคุมการก่อสร้างต่อเติมวิทยาลัยอาชีวศึกษา ส. ซึ่งเป็นงานราชการของวิทยาลัยเทคนิค ร. จำเลยจึงมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ควบคุมการก่อสร้าง ปรับปรุงต่อเติมอาคารวิทยาลัยอาชีวศึกษา ส. ดูแลรักษาวัสดุที่เหลือใช้จากการก่อสร้าง

การที่จำเลยให้ ก. นำเหล็กไลท์เกจ อันเป็นวัสดุที่เหลือใช้ซึ่งอยู่ในหน้าที่ความดูแลรับผิดชอบของจำเลยไปเก็บไว้ที่ร้าน ก. และให้ ก. เอาเหล็กดังกล่าวไปเสีย จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบทำให้เกิดความเสียหายแก่กรมอาชีวศึกษา และเป็นการแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต มีความผิดตาม ป.อ. มาตรา 157 (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1161/2538)

ข้อสังเกตเกี่ยวกับ “อายุความ”

พระราชบัญญัติ วิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559

- ในการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลย หลบหนี ไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล มิให้นำระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ
- ในกรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลย หลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 98 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ

- มาตรา 98 เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้ใด ผู้นั้นยังมีได้รับโทษกึ่งดี ได้รับโทษแต่ยังไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีก็ดี ถ้ายังมีได้ตัวผู้นั้นมาเพื่อรับโทษนับแต่วันที่มิคำพิพากษาถึงที่สุด หรือนับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดหลบหนีแล้วแต่กรณีเกินกำหนดเวลาดังต่อไปนี้เป็นอันล่วงเลยการลงโทษ จะลงโทษผู้นั้นมิได้
 - (1) ยี่สิบปีสำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกยี่สิบปี
 - (2) สิบห้าปีสำหรับโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
 - (3) สิบปีสำหรับโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี
 - (4) ห้าปีสำหรับโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีลงมาหรือโทษอย่างอื่น

ความหมายคำว่า “ทุจริตต่อหน้าที่” ในพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2561

- **เจ้าพนักงานของรัฐ**” หมายความว่า **เจ้าหน้าที่ของรัฐ** ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และคณะกรรมการ ป.ป.ช
- **ทุจริตต่อหน้าที่**” หมายความว่า **ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือ ใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่**
ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น
หรือเป็นการกระทำอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา หรือตามกฎหมายอื่น

ความหมายคำว่า “ทุจริตต่อหน้าที่” ในพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2551

- “**ทุจริตในภาครัฐ**” หมายความว่า **ทุจริตต่อหน้าที่**หรือ**ประพฤตินมิชอบ**ในภาครัฐ
- “**ทุจริตต่อหน้าที่**” หมายความว่า ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น **หรือใช้อำนาจ**ในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น **หรือ**กระทำการอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา หรือตามกฎหมายอื่น
- “**ประพฤตินมิชอบ**” หมายความว่า **ใช้อำนาจ**ในตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืน กฎหมายระเบียบ คำสั่ง หรือ มติคณะรัฐมนตรี**ที่มุ่งหมายจะควบคุมดูแลการรับ การเก็บรักษา หรือการใช้เงินหรือทรัพย์สินของแผ่นดิน**

ความหมายคำว่า “ทุจริตต่อหน้าที” และ “ประพฤติมิชอบ” ใน พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559

- “ทุจริตต่อหน้าที” หมายความว่า ทุจริตต่อหน้าทีตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กฎหมายว่าด้วยมาตรการของ ฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หรือพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่น
- “ประพฤติมิชอบ” หมายความว่า การกระทำที่ไม่ใช่ทุจริตต่อหน้าที แต่เป็นการปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดโดยอาศัยเหตุที่มีตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืน กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือมติของคณะรัฐมนตรีที่มุ่งหมายจะควบคุมดูแล การรับ การเก็บรักษา หรือการใช้เงินหรือทรัพย์สินของแผ่นดิน

ลักษณะกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะเริ่มขึ้นได้อย่างไร

- มีการร้องทุกข์ กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน
- มีการร้องเรียนต่อ ป.ป.ช. หรือ ป.ป.ท.
- ผ่านการตรวจสอบของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2561 มาตรา 7

“ภายใต้บังคับวรรคสาม ในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการใช้จ่ายเงินแผ่นดินมีพฤติการณ์อันเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ จงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรืออาจทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม และเป็นกรณีที่ผู้ว่าการไม่มีอำนาจจะดำเนินการใดได้ ให้ผู้ว่าการแจ้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี เพื่อทราบและดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป”

- การร้องทุกข์

หมายความว่าถึงการที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตาม บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

- การกล่าวโทษ

หมายความว่าถึงการที่บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ ว่ามีบุคคลรู้ตัวหรือไม่ก็ดี ได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งขึ้น

- การสอบสวน

หมายความถึง การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ

- พนักงานสอบสวน

หมายความถึงเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน

การฟ้องคดี โดยผ่านศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

- โดยราษฎร

ต้องผ่านกระบวนการไต่สวนมูลฟ้อง

*การไต่สวนมูลฟ้อง หมายความว่าถึงกระบวนการไต่สวนของศาลเพื่อวินิจฉัยถึงมูลคดี
ซึ่งจำเลยต้องหา*

- โดยพนักงานอัยการ

ต้องผ่านการร้องทุกข์ กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน

เรื่องของ ป.ป.ช.

- การไต่สวนของ ป.ป.ช.

ในการดำเนินการไต่สวนหรือไต่สวนเบื้องต้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการไต่สวน หัวหน้าพนักงานไต่สวน หรือพนักงานไต่สวน แล้วแต่กรณี ต้องดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องตรงตามความจริงที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นคุณหรือเป็นโทษต่อผู้ถูกกล่าวหา (มาตรา 46 วรรคหนึ่ง)

พยานหลักฐานใดที่ผู้ถูกกล่าวหาจัดส่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการไต่สวน หัวหน้าพนักงานไต่สวน หรือพนักงานไต่สวน **จะไม่รับด้วยเหตุล่วงเลยเวลาหรือผิดขั้นตอนมิได้** เว้นแต่ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีมติชี้มูลแล้ว หรือเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาจงใจประวิงเวลา หรือใช้สิทธิโดยไม่สุจริต (มาตรา 46 วรรคสอง)

คณะกรรมการไต่สวนต้องเรียกบุคคลหรือเรียกเอกสารจากบุคคลใด ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือ พนักงานไต่สวนดำเนินการตามที่**ผู้ถูกกล่าวหา**ร้องขอ แต่ผู้ถูกกล่าวหาต้องร้องขอ**ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งข้อกล่าวหา** ทั้งนี้ เว้นแต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการไต่สวน หรือกรรมการที่กำกับดูแล เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาจงใจประวิงเวลา หรือใช้สิทธิโดยไม่สุจริต หรือบุคคลหรือเอกสารที่ขอให้เรียกนั้น ไม่มีผลต่อการวินิจฉัย (มาตรา 46 วรรคสาม)

- ต้องไต่สวน และมีความเห็นหรือวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ซึ่ง**ต้องไม่เกินสองปี**นับแต่วันเริ่มดำเนินการไต่สวน (มาตรา 48 วรรคหนึ่ง) แต่อาจขยายได้อีก รวมแล้วต้องไม่เกินสามปี เว้นแต่เป็นเรื่องที่ต้องไปไต่สวนในต่างประเทศ (มาตรา 48 วรรคสาม)
- กรณีที่ ป.ป.ช.ได้รับแจ้งจาก**ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน**ว่ามี**หลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการใช้** **จ่ายเงินแผ่นดินมีพฤติการณ์อันเป็นการทุจริตต่อหน้าที่** **จงใจปฏิบัติหน้าที่**หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย และเป็นกรณีที่สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินดำเนินการเองไม่ได้ ป.ป.ช.ดำเนินการไต่สวนได้โดยให้ถือเอาเอกสารหลักฐานที่ สตง. จัดทำเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการไต่สวนของ ป.ป.ช.(มาตรา 48 วรรคสี่)
- **การไต่สวนเบื้องต้น**ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 180 วัน นับแต่วันที่ได้รับมอบหมาย (มาตรา 50 วรรคสาม)

- ในการไต่สวนหรือไต่สวนเบื้องต้นจะต้องไม่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย และต้องไม่ทำหรือจัดทำกรใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่น สัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับหรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้ผู้นั้นให้ถ้อยคำในเรื่องที่ไต่สวนหรือไต่สวนเบื้องต้น (มาตรา 67 วรรคหนึ่ง)
- การแจ้งข้อกล่าวหา

หากคณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการไต่สวน เห็นว่า มี พยานหลักฐานเพียงพอที่จะสนับสนุนข้อกล่าวหาว่ามีมูลความผิด ให้กรรมการหรือ พนักงานไต่สวนแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบและกำหนดระยะเวลาตามสมควรที่ ผู้ถูก กล่าวหาจะมาชี้แจงข้อกล่าวหาและแสดง พยานหลักฐานหรือนำพยานบุคคลมาให้ปากคำ ประกอบการชี้แจง (มาตรา 70 วรรคหนึ่ง)

การแจ้งข้อกล่าวหาตามวรรคหนึ่ง ให้แจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่ กล่าวหาว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดและแจ้งข้อกล่าวหาเท่าที่จะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้าใจ ข้อกล่าวหาได้ดี (มาตรา 70 วรรคสอง)

- ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความเห็นตามมาตรา 70 และเห็นว่า การให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ถูกกล่าวหายังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปอาจจะเกิดความเสียหายให้แก่ทางราชการหรือ เป็นอุปสรรคในการไต่สวนต่อไป ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหา สั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่เป็นการชั่วคราว (มาตรา 90 วรรคหนึ่ง)
- ให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหา นั้นหยุดปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นเวลา **หกเดือน** หรือจนกว่าจะได้รับแจ้งผลการพิจารณา จากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องพิจารณาวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในหกเดือน นับแต่วันที่แจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่พ้นกำหนดหกเดือนแล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีคำวินิจฉัยให้ผู้บังคับบัญชาสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหา กลับเข้าปฏิบัติงานต่อไป (มาตรา 90 วรรคสอง)

- ในการแจ้งข้อกล่าวหาตามมาตรา 70 ให้กรรมการหรือพนักงานได้สวน**แจ้งพร้อมทั้งมอบบันทึกสรุปลักษณะสำคัญข้อเท็จจริง**และพยานหลักฐานให้ผู้ถูกกล่าวหา สรุปลักษณะสำคัญ ต้องมีรายละเอียดเพียงพอที่จะใช้ประโยชน์ในการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ และต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบถึงสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาตามมาตรา 73 และให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อรับทราบไว้ด้วย (มาตรา 72 วรรคหนึ่ง)
- สรุปลักษณะสำคัญตามวรรคหนึ่งต้องไม่เป็นการเปิดเผยชื่อ ตำแหน่ง ที่อยู่ของผู้กล่าวหา หรือพยาน หรือข้อมูลอื่นใดอันเป็นเหตุให้ทราบถึงตัวผู้กล่าวหาหรือพยาน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นเพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้าใจข้อกล่าวหาได้ดี ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด (มาตรา 72 วรรคสอง)
- ในการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและการให้ปากคำของผู้ถูกกล่าวหา **ให้ผู้ถูกกล่าวหามีสิทธินำทนายความหรือบุคคลซึ่งผู้ถูกกล่าวหาไว้วางใจไม่เกินสามคนเข้าฟังในการชี้แจงหรือให้ปากคำของตนได้** (มาตรา 73)

- ผลจากการไต่สวนภายหลังจากการแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว

เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไต่สวนแล้วมีมติวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ
กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิด
ต่อตำแหน่งหน้าที่ ในการยุติธรรม หรือความผิดที่เกี่ยวข้องกัน ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ถ้ามีมูลความผิดทางอาญา ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งรายงาน
สำนวนการไต่สวน เอกสารหลักฐาน สำเนาอิเล็กทรอนิกส์ และคำวินิจฉัยไปยังอัยการสูงสุด
ภายในสามสิบวัน เพื่อให้อัยการสูงสุดยื่นฟ้องคดีต่อไป (โดยอัยการสูงสุดจะพิจารณาดำเนินการ
ฟ้องคดีต่อศาลภายใน 180 วันนับแต่วันได้รับสำนวน (มาตรา 93)

(๒) ถ้ามีมูลความผิดทางวินัย ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งรายงาน
สำนวนการไต่สวน เอกสารหลักฐาน และคำวินิจฉัยไปยังผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้ง
ถอดถอนภายในสามสิบวัน เพื่อให้ดำเนินการทางวินัยต่อไป (มาตรา 91) โดยหน่วยงาน
พิจารณาความผิดทางวินัยได้โดยไม่ต้องตั้งคณะกรรมการสอบสวนอีก โดยถือสำนวนการไต่สวน
ของ ป.ป.ช. เป็นสำนวนการสอบสวนทางวินัย ซึ่งให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการภายใน 30 วันรับ
แต่วันได้รับเรื่อง (มาตรา 98 วรรคหนึ่ง และวรรคสาม) หากผู้บังคับบัญชาไม่ปฏิบัติตาม โดยไม่มีเหตุ
อันสมควร ถือว่าจงใจปฏิบัติหน้าที่ขัดต่อกฎหมาย หรือผิดวินัยร้ายแรง (มาตรา 100 วรรคหนึ่ง)

เรื่องของ ป.ป.ท.

- การแจ้งข้อกล่าวหาของ ป.ป.ท.

ในการได้สวนข้อเท็จจริง ให้แจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ถูกกล่าวหาทราบและกำหนดระยะเวลาตามสมควรที่ผู้ถูกกล่าวหาจะมาชี้แจงข้อกล่าวหาและแสดงพยานหลักฐานหรือนำพยานบุคคลมาให้ถ้อยคำประกอบการชี้แจง ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ป.ป.ท. กำหนด

ในการชี้แจงข้อกล่าวหาและการให้ถ้อยคำ ผู้ถูกกล่าวหา มีสิทธินำทนายความหรือบุคคลซึ่งผู้ถูกกล่าวหาไว้วางใจเข้าฟังการชี้แจงหรือให้ถ้อยคำของตนได้ (มาตรา 36)

- ลักษณะการได้สวนข้อเท็จจริง

ห้ามมิให้กรรมการ อนุกรรมการ พนักงาน ป.ป.ท. หรือเจ้าหน้าที่ ป.ป.ท. กระทำการใด ๆ อันเป็นการล่อลวงหรือขู่เข็ญ หรือให้สัญญากับผู้ถูกกล่าวหาหรือพยาน เพื่อจูงใจให้ผู้นั้นให้ถ้อยคำใด ๆ ในเรื่องที่ได้สวนข้อเท็จจริง (มาตรา 38 วรรคหนึ่ง)

ถ้อยคำใดที่ได้มาโดยฝ่าฝืนวรรคหนึ่งไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ (มาตรา 38 วรรคสอง)

- ระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริง

ก่อนที่คณะกรรมการ ป.ป.ท. มีมติว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดกระทำการทุจริตในภาครัฐ ถ้าคณะกรรมการ ป.ป.ท. มีมติว่าการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ถูกกล่าวหา ยังอยู่ในตำแหน่งหน้าที่ต่อไป จะเป็นอุปสรรคต่อการไต่สวนข้อเท็จจริง สมควรสั่งพักราชการ พักงานหรือให้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ถูกกล่าวหา นั้นไว้ก่อน (มาตรา 37 วรรคหนึ่ง)

- เมื่อ ป.ป.ท. มีมติว่าผู้้นั้กระทำการทุจริตในภาครัฐ

เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ท. มีมติว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดกระทำการทุจริตในภาครัฐ และเป็นกรณีที่มีมูล**ความผิดทางวินัย** ให้ประธานกรรมการส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่พร้อมทั้งความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาผู้้นั้ เพื่อพิจารณาโทษทางวินัยตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ท. ได้มีมติโดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอีก ในการพิจารณาโทษทางวินัยแก่ผู้ถูกกล่าวหา ให้ถือว่ารายงานเอกสาร และความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ท. เป็นสำนวนการสอบสวนทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนวินัย ตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของผู้ถูกกล่าวหาผู้้นั้ ๆ แล้วแต่กรณี (มาตรา 40 วรรคหนึ่ง)

และหากกรณีดังกล่าวเป็น**ความผิดทางอาญา** ป.ป.ท. ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินคดีต่อไปโดยให้ถือว่าการดำเนินการและสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ท. เป็นการสอบสวนและสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (มาตรา 45 วรรคหนึ่ง)

- เมื่อได้รับรายงานตามมาตรา 40 ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนพิจารณา ลงโทษภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องและให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้ง ถอดถอนส่งสำเนาคำสั่งลงโทษดังกล่าวไปให้คณะกรรมการ ป.ป.ท. ทราบภายในสิบห้า วัน นับแต่วันที่ได้ออกคำสั่ง(มาตรา 41)
- ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้ใดละเลยไม่ดำเนินการตามมาตรา 41 ให้ถือว่าผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้นั้นกระทำความผิดวินัยหรือกฎหมายตาม กฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา นั้น ๆ (มาตรา 42)

ลาออกแล้ว อาจถูกคำสั่งไล่ออก ยึดบำเหน็จ ไม่จ่ายบำนาญ

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ลาออกจากราชการ มิใช่ด้วยเหตุตาย

- หากมีกรณีถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือถูกฟ้องคดีอาญาในความผิดเกี่ยวกับราชการก่อนออกจากราชการ ให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยต่อไปเสมือนว่าผู้นั้นมิได้ลาออกจากราชการ แต่ต้องสั่งลงโทษภายในสามปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ
- หากมีข้อกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย ฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาคดีอาญา หลังจากที่ผู้นั้นออกจากราชการแล้ว ให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยในการสืบสวน ดำเนินการทางวินัย และสั่งลงโทษเสมือนว่าผู้นั้นยังมิได้ออกจากราชการ โดยต้องดำเนินการสอบสวนภายในหนึ่งปีนับแต่ผู้นั้นออกจากราชการ และต้องสั่งลงโทษภายในสามปีนับแต่วันที่เขาออกจากราชการ
- ถ้าผลการสอบสวนฟังว่าเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ให้งดโทษ

(ตามพ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562)

- กรณีที่ศาลปกครองมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษด้วยเหตุการดำเนินการทางวินัยไม่ชอบ ให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยใหม่ให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด
- กรณีที่องค์การพิจารณาอุทธรณ์ วินิจฉัยให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษด้วยเหตุการดำเนินการทางวินัยไม่ชอบ ให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยใหม่ให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันที่มีคำวินิจฉัย
- กรณีที่ ป.ป.ช. หรือ ป.ป.ท. มีมติชี้มูลความผิดผู้ที่ออกจากราชการแล้ว การดำเนินการทางวินัยและสั่งลงโทษผู้นั้นเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แต่หาฟังว่าเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ให้งดโทษ

(ตามพ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562)